

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА**

**СУЧАСНІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ
ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ЦИКЛУ В
ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 12-1м
спеціальності 014 Середня освіта (Трудове
навчання та технології)
Освітньо-професійної програми Середня
освіта (Трудове навчання та технології)
Жилєвська Анна Юріївна
Керівник к.п.н., доцентка Шкворець О.В.
Рецензент: к.п.н., доцент Шипко А.Л.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНІ ОСВІТНІ ПІДХОДИ ДО ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ЦИКЛУ В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	7
1.1 Сучасні загальні освітні положення до організації закладів позашкільної освіти.....	7
1.2 Особливості художньо-естетичний циклу в закладах позашкільної освіти.....	13
1.3. Психолого-педагогічна характеристика вихованців та слухачів закладів позашкільної освіти	16
РОЗДІЛ 2. Розробка змісту та методики проведення гурткових занять художньо-естетичного циклу «Вишивка стрічками»	21
2.1. Розробка програмного забезпечення проведення гурткових занять художньо-естетичного циклу	21
2.2. Впровадження організаційно-методичних підходів на гурткових заняттях	27
2.3. Розробка методики проведення гурткових занять художньо-естетичного циклу	53
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
ДОДАТКИ.....	68

ВСТУП

Актуальність теми. «У статті 4 Закону України «Про Освіту» вказано «Позашкільна освіта є складовою системи безперервної освіти, визначеної Конституцією України, Законом України «Про освіту», цим Законом, і спрямована на розвиток здібностей та обдарувань вихованців, учнів і слухачів, задоволення їх інтересів, духовних запитів і потреб у професійному визначенні» [38].

Стратегічним орієнтиром нової системи освіти є молода людина, яка активно й конструктивно діє у складних соціально-економічних і суспільно-політичних реаліях, здатна мислити самостійно та нестандартно, генерувати оригінальні ідеї, творчо використовувати свої знання й уміння, вирішувати різноманітні проблеми (навчальні, побутові, глобальні), уміє інтегруватися в динамічне сьогодення, комфортно і впевнено почувається у будь-яких життєвих ситуаціях.

Освітня мета закладів позашкільної освіти спрямована на формування пізнавальних та практичних компетентностей, набуття здібностей для подальшого життєвого шляху в нових соціальних умовах.

Реалізація соціальної мети сприяє та допомагає подоланню психологічних бар'єрів особистості, які виникають в навчально-виховній роботі й викликані різними причинами, серед яких можуть бути освітні, особистісні, вікові, сімейні, соціальні.

Соціально-педагогічна мета закладів позашкільної освіти зорієнтована на створення спеціальних соціально-культурних умов, що сприятимуть формуванню компетентностей, розвитку активності вихованців, учнів і слухачів, шляхом соціальної взаємодії в якій реалізуються раніш набуті здібності під час творчої та суспільно-корисної спільної та індивідуальної діяльності.

«Розвиток системи освіти держави в умовах її реформування й суспільних викликів значною мірою пов'язаний із науковим розробленням нового змісту освіти й виховання особистості, упровадження сучасних освітніх технологій у педагогічну діяльність».

Сучасні вчені нагромадили наукові розробки в напрямку питань удосконалення освітньої діяльності в позашкільних закладах освіти, серед них такі І. Бех, О. Биковська, В.Гаврелюк, О. Мелентьєв, Т. Сущенко художньо-естетичного циклу Н. Миропольська, Г. Пустовіт.

«Основною метою художньо-естетичного циклу закладів позашкільної освіти є розвиток особистості в процесі занять художньою творчістю, формування пізнавальної, практичної, творчої і соціальної компетентностей у дітей та молоді» [38].

Організаційно-методичні підходи в сучасних закладах позашкільної освіти з художньо-естетичного циклу повинні в освітньому процесі знайомити та розкривати красу видів декоративно-ужиткового мистецтва України та рідного краю, сучасного дизайну, що сприятиме розвитку національної самосвідомості, естетичним та творчим здібностям.

Вище розглянуті освітні вимоги до удосконалення навчального та виховного процесу в закладах позашкільної освіти зумовило на вибір **теми кваліфікаційної роботи** «Сучасні організаційно-методичні підходи проведення занять художньо-естетичного циклу в закладах позашкільної освіти».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження виконане відповідно до науково-дослідної роботи «Формування професійних компетентностей майбутнього фахівця технологій» кафедри обліку, фінансів та підприємництва.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та розробити організаційно-методичні підходи проведення гурткових занять художньо-естетичного циклу в закладах позашкільної освіти.

Відповідно до мети визначено **завдання дослідження:**

1. Надати характеристику сучасних загальних освітніх положень щодо організації закладів позашкільної освіти.
2. Визначити особливості художньо-естетичного циклу в закладах позашкільної освіти .
3. Проаналізувати психолого-педагогічну характеристику вихованців закладів позашкільної освіти.
4. Розробити програмне забезпечення проведення гуртку художньо-естетичного циклу.
5. Визначити сучасні організаційно-методичні підходи та розробити методику проведення гурткових занять художньо-естетичного циклу.

Об'єкт дослідження: Сучасні освітні підходи до художньо-естетичного циклу в закладах позашкільної освіти.

Предмет дослідження: Організаційно-методичні підходи проведення занять художньо-естетичного циклу в закладах позашкільної освіти.

Методи дослідження:

- *теоретичні*: аналіз наукової, освітньої, психолого-педагогічної літератури та періодичних видань; узагальнення та систематизація запропонованої методики проведення гурткових занять художньо-естетичного циклу;
- *емпіричні*: метод педагогічного спостереження; аналіз та впровадження сучасних організаційно-методичних підходів в закладах позашкільної освіти.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у теоретичному аналізі сучасних організаційно-методичних підходів художньо-естетичного циклу в закладах позашкільної освіти, розробці програмного забезпечення та методики проведення гурткових занять художньо-естетичного циклу за умови впровадження в освітній процес сучасних педагогічних технологій.

Практичне значення одержаних результатів полягає у

можливості використання та впровадження розробленого програмного забезпечення та методики проведення гурткових занять художньо-естетичного циклу в закладах позашкільної освіти та закладах загальної середньої освіти.

Апробація результатів дослідження. Теоретичні положення висвітлювалися V Міжнародній конференції «Проблеми і тенденції розвитку сучасної економіки в умовах інтеграційних процесів: теоретичні та практичні аспекти» (Херсон, 2020 р.), доповідь з теми «Особливості проведення гурткових занять художньо-естетичного циклу в закладах позашкільної освіти» (сертифікат).

РОЗДІЛ 1

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ПІДХОДИ ДО ХУДОЖНЬО- ЕСТЕТИЧНОГО ЦИКЛУ В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

1.1. Сучасні загальні освітні положення до організації закладів позашкільної освіти

«Заклади позашкільної освіти є складовою системи освіти, визначеної Конституцією України, Законами України «Про освіту», Законом «Про заклади позашкільної освіти», і їй спрямована на розвиток здібностей дітей та молоді у сфері освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту, технічної та іншої творчості, здобуття ними первинних професійних компетентностей необхідних для їх соціалізації, подальшої самореалізації та майбутньої професійної діяльності».

В Законі України «Про Освіту» в статті 1 надається визначення, що система позашкільної освіти, це «освітня підсистема, що включає державні, комунальні, приватні заклади позашкільної освіти; такі заклади освіти як центри позашкільної освіти (заклади загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, в тому числі школи соціальної реабілітації, міжшкільні навчально-виробничі комбінати; гуртки, секції, клуби, культурно-освітні, спортивно-оздоровчі, науково-пошукові об'єднання на базі закладів загальної середньої освіти, навчально-виробничих комбінатів; клуби та об'єднання за місцем проживання незалежно від підпорядкування, типів і форм власності; культурно-освітні, фізкультурно-оздоровчі, спортивні та інші заклади освіти, установи; фонди, асоціації, діяльність яких пов'язана із функціонуванням позашкільної освіти; відповідні органи управління позашкільною освітою і науково-методичні установи; інші суб'єкти освітньої діяльності, що надають освітні послуги у системі позашкільної

освіти» [38]. Управління освітнім середовищем позашкільної освіти України здійснює Міністерство Освіти України через Державні центри позашкільної освіти.

Розглянемо функції та направлення центрів позашкільної освіти.

«Український державний центр позашкільної освіти також успішно працює в інших напрямках, а саме: патріотичного виховання; соціально-реабілітаційному; оздоровчому; гуманітарному; моніторингу якості освіти; виставкової роботи; видавничої діяльності; профільної та професійної підготовки; підвищення кваліфікації; благодійницької діяльності; міжнародного співробітництва» [52].

«В Українському державному центрі позашкільної освіти працюють такі структурні підрозділи: початкового технічного моделювання, який об'єднує і координує роботу груп, гуртків, секцій початкового технічного моделювання та інших напрямків для наймолодших вихованців; автомоделювання, авіа моделювання, судномоделювання, який об'єднує й координує роботу груп, гуртків, секцій різних класах; «картингу – об'єднує та координує роботу груп, гуртків, секцій, клубів, лабораторій картингу, мотоспорту і інші; виставкової діяльності – об'єднує та координує роботу груп, гуртків, секцій, лабораторій дизайну, моделювання і конструювання малогабаритної техніки, легкомоторної авіації та інші об'єднання дослідницько-експериментального спрямування; радіоелектроніки і зв'язку, який об'єднує та координує роботу груп, гуртків, секцій, клубів, лабораторій радіоконструювання, радіозв'язку, спортивної радіопеленгації; інформаційно-комп'ютерних технологій, що об'єднує та координує роботу груп, гуртків, секцій, лабораторій інформатики, користувачів персонального комп'ютера, Web-дизайну, обчислювальної техніки і програмування та інших напрямків, пов'язаних з використанням сучасних інформаційних технологій; історичної реконструкції – центр об'єднує та координує роботу груп, гуртків, секцій, клубів, лабораторій історичної реконструкції, сприяє

розвитку руху історичної реконструкції в Україні; прикладного та образотворчого мистецтва – об'єднує та координує роботу студій, груп, гуртків, секцій образотворчого мистецтва, графіки, батику, скульптури, архітектури тощо; художньої творчості – об'єднує та координує роботу студій, об'єднань, груп, гуртків, секцій вокального, хореографічного, театрального, циркового та інших видів та жанрів мистецтва; хореографії, спортивного танцю – координує роботу студій, об'єднань, груп, гуртків сучасних видів хореографії, що об'єднують в собі класичний танець з елементами акробатики, пластики, міміки тощо; музики та вокалу – об'єднує та координує роботу студій, об'єднань, груп, гуртків, секцій у жанрах вокалу, хорового співу, інструментальної музики тощо» [51; 52].

Центр позашкільної освіти забезпечує організацію масових заходів для дітей та учнівської молоді, впроваджує нові форми роботи, координує роботу з підготовки та виконання проектів УДЦПО та МОН, забезпечує інформаційний та матеріально-технічний супровід інноваційних процесів; здійснює методичний супровід освітнього процесу та проектної діяльності педагогічних працівників закладів позашкільної освіти України.

«Національний центр «Мала академія наук України». Діяльність МАН спрямована на виявлення, розвиток і підтримку обдарованих, здібних до науки учнів. Також учні МАН мають змогу проходити навчання у кращих світових наукових центрах – Європейському центрі ядерних досліджень CERN (Швейцарія), лабораторії XLab (Німеччина), лабораторії BioCEN (Польща Підходи роботи МАН з обдарованою молоддю визнані на міжнародному рівні. У жовтні 2017 року у Парижі на засіданні Виконавчої Ради Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури прийнято рішення про створення на базі МАН Центру ЮНЕСКО 2-ї категорії [51].

«Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді Міністерства освіти і

науки України – профільний позашкільний навчальний заклад, який засобами туризму, краєзнавства, спорту і екскурсій надає дітям, учням та юнацтву позашкільну освіту, спрямовану на здобуття знань, умінь й навичок за інтересами, забезпечує потреби особистості у творчій самореалізації та організації змістовного дозвілля у позанавчальний час. Центр є координатором навчально-методичної, організаційно-масової і навчально-виховної роботи центрів туризму і краєзнавства учнівської молоді в Україні (79 закладів) та позашкільних навчальних закладів військово-патріотичного напрямку (20 закладів), проводить інформаційно-методичну та організаційно-масову роботу зі студентською молоддю. В центрі працює близько 20 творчих об'єднань за видами туризму та напрямками краєзнавства» [60].

«Робота центру організації інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти працює над питаннями роботи в закладах позашкільної освіти з дітьми з особливими освітніми потребами (ООП), які мають право на якісну позашкільну освіту. Позашкільна освіта має забезпечити розвиток їхніх здібностей та обдарувань із урахуванням індивідуальних потреб та інтересів, зокрема у соціалізації, професійному визначенні та інтеграції в суспільство» [57].

Також на сайті МОН висвітлюються положення проведення всеукраїнських масових заходів в закладах позашкільної освіти [56].

Актуальним стало питання дистанційного навчання в закладах позашкільної освіти. МОН готує рекомендації щодо організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти під час карантину. Режим роботи усіх працівників та форму дистанційного [55].

В закладах позашкільної освіти координують питання протидії боулінгу. «Булінг – дії учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному чи сексуальному насильстві. Такі дії вчиняються стосовно дитини чи дитиною стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого може бути заподіяна шкода

психічному чи фізичному здоров'ю потерпілого. Булінг може здійснюватись також із застосуванням засобів електронних комунікацій. ЮНІСЕФ визначає булінг (від англ. to bull – переслідувати) як небажану агресивну поведінку дітей шкільного віку, яка призводить до цькування дитини іншою дитиною чи групою дітей з метою приниження, залякування та демонстрації сили» [61].

Однією із ланок, яка допомагає в організації освітньої діяльності позашкільних закладів, є психологічна служба, задачею якої є соціально-психологічна робота з дітьми у різних конфліктних ситуаціях [54].

Одним із сучасних напрямлень в позашкільній освіті, є учнівське самоврядування [38].

В Законі України «Про Освіту» надається перелік існування комплексних закладів позашкільної освіти. «Комплексні заклади позашкільної освіти організовують роботу з вихованцями, учнями і слухачами за різними напрямками позашкільної освіти (художньо-естетичним, туристсько-краєзнавчим, еколого-натуралістичним, науково-технічним, дослідницько-експериментальним, фізкультурно-спортивним або спортивним, військово-патріотичним, бібліотечно-бібліографічним, соціально-реабілітаційним, оздоровчим, гуманітарним). До комплексних закладів позашкільної освіти належать палаци, будинки дітей та юнацтва, центри дитячої та юнацької творчості. Перелік типів закладів позашкільної освіти затверджується Кабінетом Міністрів України» [38].

«В. Гаврелюк в своїх наукових роботах вказує вказують на те, що позашкільна освіта забезпечує гармонійний розвиток особистості, сприяє інтелектуальному, духовному і фізичному розвитку юного покоління, формує творчу компетентність дітей та учнівської молоді, органічно забезпечує їх потреби у творчій самореалізації та професійному самовизначенні, створює оптимальні психолого-педагогічні умови для змістовного дозвілля й відпочинку. Діяльність мережі комплексних і профільних позашкільних освітніх закладів приваблює учнів різного віку

та їхніх батьків оригінальністю і творчою атмосферою, сприяє психологічній адаптації й позитивній соціалізації учнівської молоді, стає середовищем їхньої творчої поведінки та самовираження» [9].

Сучасні позашкільні заклади освіти реалізують такі функції:

1. освітню, а саме розвиток та поглиблення набутих знань учнів;
2. соціально-педагогічну, що реалізується в соціальному захисті, реабілітації та особистісної самореалізації учнів. Такий зміст освіти реалізується через компетентнісний підхід, котрий не зводиться до знаннєво-орієнтаційного компоненту, а передбачає набуття досвіду вирішення життєвих проблем, виконання ключових та соціальних функцій [48].

Теорія компетентнісного підходу в освіті розроблялася і була представлена в працях зарубіжних учених Р. Бадера, Д. Мертенса, Б. Оскарсона, А. Шелтена. Українські перспективи компетентнісного підходу та в практичну реалізацію компетентнісного підходу, формування компетентностей особистості в сучасній освіті досліджували вчені І. Бех, Н. Бібік, О. Биковська, Л. Ващенко, І., О. Пошетун, О. Савченко, та ін.

«Науковці В. Вербицький, А. Бойко, А. Корнієнко за структурою поняття компетентності визначають, як предметно-знаннєву, організаційну, технологічну, екологічну, правову, політичну, культурологічну, соціальну, економічну компетентність, а також компетентність у сфері комунікативної діяльності та у сфері особистого і повсякденного життя людини. В освітніх умовах компетентнісного підходу в закладах позашкільної освіти розширює можливості про інформованості учнів в широкому колі сучасних технологій, уміння орієнтуватись у соціальних змінних умовах, знаходити оптимальні засоби реалізації свого особистісного потенціалу» [17].

1.2. Особливості організаційно-методичного підходу художньо-естетичного циклу в закладах позашкільної освіти

«В Законі України «Про Освіту» в розділі 3 «Організація позашкільної освіти у закладі позашкільної освіти» наводиться характеристика художньо-естетичного напрямку, який забезпечує розвиток творчих здібностей, обдарувань та здобуття вихованцями, учнями і слухачами практичних навичок, оволодіння знаннями в сфері вітчизняної і світової культури та мистецтва» [38].

«Концепцією художньо-естетичного виховання учнів в закладах загальної середньої освіти, відповідно й закладах позашкільної освіти розглядається мета художньо-естетичного виховання. В документі вказано, що художнє виховання полягає в тому, щоб у процесі сприймання, інтерпретації творів мистецтва і практичної художньо-творчої діяльності формувати в учнів особистісно-ціннісне ставлення до дійсності та мистецтва, розвивати естетичну свідомість, загальнокультурну і художню компетентність, здатність до самореалізації, потребу в духовному самовдосконаленні» [20].

«Загальна мета художньо-естетичного виховання конкретизується в основних завданнях, що інтегрують навчальні, виховні й розвиваючі аспекти: збагачення емоційно-естетичного досвіду, формування культури почуттів, розвиток загальних та художніх здібностей, художньо-образного мислення, універсальних якостей творчої особистості; виховання в учнів естетичного ставлення до дійсності та мистецтва, світоглядних уявлень і ціннісних художніх орієнтацій, розуміння учнями зв'язків мистецтва з природним і предметним середовищем, життєдіяльністю людини, зокрема сучасною технікою, засобами масової інформації; виховання здатності сприймати та інтерпретувати художні твори, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументуючи свої думки та оцінки; розширення і збагачення художньо-естетичного досвіду,

опанування художніми вміннями та навичками в практичній діяльності, формування художньої компетентності – здатності керуватися набутими художніми знаннями та вміннями, готовність використовувати отриманий досвід у самостійній діяльності згідно з універсальними загальнолюдськими естетичними цінностями та власними духовно-світоглядними позиціями; формування системи знань та уявлень про сутність, види та жанри мистецтва, особливості художньо-образної мови мистецтв - музичного, візуального, хореографічного, театрального, екранного; виховання художніх інтересів, смаків, морально-естетичних ідеалів, потреб у художньо-творчій самореалізації та духовно-естетичному самовдосконаленні відповідно до індивідуальних можливостей та вікових етапів розвитку, формування навичок художньої самоосвіти та самовиховання» [20; 18; 48].

В позашкільних закладах художньо-естетичний цикл реалізується через:

1. початковий рівень, а саме організація творчих об'єднань розвиваючого спрямування, які сприяють виявленню здібностей, обдарувань вихованців, учнів і слухачів або розвитку їх інтересу до творчої діяльності;

2. основний рівень, це такі творчі об'єднання, які розвивають інтереси вихованців, учнів і слухачів, дають їм знання, щодо художньо-естетичної культури та технологій їх втілення в освітній діяльності.

В. Гаврилюк, Т. Слободянюк, А. Розумнюк в наукових працях зосереджують увагу, на художньо-естетичному циклу позашкільної освіти й вважають, що художньо-естетичним орієнтиром у освітній діяльності закладів позашкільної освіти діяльності є художньо-естетичні погляди та вподобання, які учні та вихованці мають можливість втілити в життя. Раніш сформований художньо-естетичний смак особистість виражає через розуміння та відчуття різних видів мистецтва та естетичних духовних та матеріальних явищ [48].

Науковці, які займаються питаннями художньо-естетичного виховання в освітніх закладах пропонують різні психолого-педагогічні підходи та їх визначення. В контексті нашого дослідження розглянемо їх визначення.

«Вітчизняні дослідники Н. Миропольська, С. Ничкало та В. Рагозіна вважають, що для досягнення мети художньо-естетичного виховання юного покоління мають бути розв'язані такі завдання: – розвитку ерудиції дітей у галузі мистецтва (теоретичне і практичне володіння системою елементарних мистецьких знань, понять, термінів, здатність збагнути та висловити власне ставлення до творів мистецтва); – виховання широкого спектра естетичних почуттів дітей (адекватне сприйняття художніх творів, розвинені почуття здивування та допитливості, здатність до естетичного переживання, усвідомлення неповторності індивідуального та сприйняття іншого як естетичної цінності); спрямованості дітей до творчої діяльності як у мистецтві, так і в будь-якій сфері соціальної практики (формування вмінь розв'язувати творчі завдання, оригінальність і доречність їх виконання, власний погляд на світ, уміння самостійно робити висновки, радість як ознака духовної творчості); сприяння набуттю дітьми нового побутового досвіду (гуманістична спрямованість індивіда, розуміння й визнання гідності кожної людини)» [26].

«Отже художньо-естетичний цикл в закладах позашкільної освіти в рамках компетентнісного підходу надає можливість та сприяє формуванню та розвитку вихованців таким художньо-естетичним якостям: збагачення емоційно-естетичного досвіду, формування культури почуттів, розвиток загальних і художніх здібностей, художньо-образного мислення, універсальних якостей творчої особистості; виховання в дітей естетичного ставлення до дійсності та мистецтва, світоглядних уявлень і ціннісних художніх орієнтацій, розуміння учнями зв'язків мистецтва з природним і предметним середовищем, життєдіяльністю людини, зокрема, із сучасною технікою, засобами масової інформації; виховання

художніх інтересів, смаків, морально-естетичних ідеалів, потреб у самореалізації та духовно-естетичному самовдосконаленні відповідно до індивідуальних можливостей і вікових етапів розвитку, формування навичок художньої самоосвіти й самовиховання» [5; 17; 20].

До оцінки розвитку художньо-естетичної культури вихованців, учнів та учнівської молоді можна віднести такі: естетична свідомість, естетичний світогляд, художньо-естетичний смак, художня освіченість, художньо-естетичні цінності і здібності.

Художньо-естетичний цикл в закладах позашкільної освіти сприяє змінам свідомості учнів, який відбивається через естетичну свідомість, а саме: почуття прекрасного, естетичне ставлення до результатів творчої роботи, наявність позитивних емоцій під час виготовлення об'єктів, задоволення від сприймання художньо-естетичних явищ, заспокоєння від задоволення потреби в естетичних враженнях. Також через естетичне пізнання та художньої творчості, виникнення та наявність художньо-естетичних ідей, інтересів, мети, переконань, розуміння прекрасного, вміння власноруч втілювати свої ідеї в життя.

Художньо-естетичний цикл спрямовано на розвиток художньо-естетичних здібностей, а саме: уміння спостерігати, порівнювати, зіставляти, давати художньо-естетичну оцінку власним та іншим здобуткам [12].

1.3. Психолого-педагогічна характеристика вихованців закладів позашкільної освіти

«В. Гаврелюк, О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук, В. Поліщук, які займаються питаннями вікової психології пропонують, розподіл дітей, відповідно вікових особливостей та називають ряд стадій: молодший (ранній) підлітковий вік (10-12 р.); старший (зрілий) підлітковий (13-14) і період ранньої юності (15-17) й стверджують, що

такий поділ на вікові групи багато в чому є умовним, тому що інтенсивність внутрішнього розвитку дітей залежить не тільки від віку, але й від соціальних умов, побуту, психологічного освітнього й побутового клімату, від індивідуальних особливостей» [8; 6; 7].

Підлітковий період є складним етапом у процесі особистісного розвитку, що відрізняється різнорівневими характеристиками соціального дозрівання. На думку Л. Кондратенко рівень соціальних можливостей підлітка, умови і швидкість його соціального розвитку залежить від осмислення підлітком себе і своєї приналежності до суспільства, ступеня вираження прав і обов'язків, рівня оволодіння світом сучасних речей і стосунків, насичення далеких і близьких зв'язків, їх диференційованості [19].

«Е. Емельянова розглядає задачі вікового розвитку старших підлітків (13 – 14 років), що полягають у розвитку: уміння оперувати гіпотезами, переходити від окремого до загального і навпаки, будувати умовиводи, конструювати на їх основі висновки; рефлексії, як інтелектуальної вміння робити предметом аналізу власну думку, аналізувати власні способи розумової діяльності, так і особистісної, а саме вміння розмірковувати про свої особистісні якості, робити предметом аналізу власне «Я»; волі, уміння ставити перед собою цілі і досягати їх; мотиваційної сфери, способів регуляції поведінки, емоційних станів; уяви; уміння будувати рівноправні стосунки із однолітками на підставі взаєморозуміння, взаємності; уміння знаходити форми і способи дружнього, вибіркового спілкування; уміння розуміти причини власної поведінки і поведінки іншої людини; позитивного і разом з тим адекватного образу свого тіла, фізичного «Я», яке змінюється і розвивається» [11, с. 52].

«Н. Макаренко розглядає обдарованість особистості, як сполучення здібностей, що забезпечує успішне виконання та своєрідність діяльності; розумовий потенціал, інтелект, цілісна індивідуальна характеристика

пізнавальних можливостей та здібностей до навчання. Підлітковий період вікового розвитку характеризується такими особливостями виявлення обдарованості як інтенсивне формування особистості, розвиток моральних та інтелектуальних властивостей, прагнення до самостійності, раціональності, рефлексивності мислення, розвиток просторових уявлень, формування стійкого інтересу до окремих навчальних предметів, усвідомлення власних переживань і спроможність їх висловити, прагнення обстоювати власну точку зору» [24, с. 65-66].

Відповідно до потреб і запитів дітей різних вікових груп та в контексті організації освітнього середовища то в закладах позашкільної освіти організація освітньої діяльності повинна приваблювати дітей, різними видами гуртків, творчих об'єднань, культурно-масовими заходами, цікавими зустрічами вихованців гуртків з учнями закладів загальної середньої освіти.

«Творчі об'єднання в позашкільних закладах класифікують за трьома рівнями:

1. Початковий – творчі об'єднання загальноосвітнього спрямування, що сприяють виявленню творчих здібностей дітей, розвитку їхнього інтересу до творчої діяльності.

2. Основний – творчі об'єднання, які розвивають стійкі інтереси дітей та учнівської молоді, дають їм додаткову освіту, задовольняють потреби у професійній орієнтації.

3. Вищий – творчі об'єднання за інтересами для юних талантів, обдарованих дітей та юнацтва» [10].

Відповідно вище сказаному освітній процес художньо-естетичного циклу в закладах позашкільної освіти необхідно організовувати з врахуванням вікових особливостей учнів, їх набутих компетентностей, та особистісних якостей.

Визначенню позашкільного виховного середовища присвячено праці І. Беґа, який стверджує що «позашкільне середовище як значущий сегмент соціального буття підростаючої особистості, у якому вона вдосконалює набуті навчально-виховні здобутки і засвоює ряд додаткових здібностей та цінностей, необхідних для дорослого життя, за умови, якщо практичне позашкільне середовище зазнає певної трансформації з огляду успішного досягнення конкретних виховних цілей, його доцільно кваліфікувати як позашкільний виховний простір» [2].

Н. Токарева в наукових роботах розглядає питання - сучасного підлітка у системі психолого-педагогічного супроводу в умовах гуртків, творчих об'єднань, позашкільних навчальних закладів. Вважає, що обрана керівником виховна мета має бути розглянута разом з вихованцями й сумісно обрана, це надає можливість відчувати свою значущість, визначити власні перспективи та цілі вихованців.

«Науковець пропонує наступні умовами успішного переведення сумісних виховних цілей освітньої діяльності гуртка, творчого об'єднання такі: послідовна орієнтація педагогів і вихованців позашкільних навчальних закладів на перспективу їхньої освітньої діяльності; програмно-цільовий педагогічний вплив на вихованців гуртка, творчого об'єднання відповідно до їхніх нових особистісних утворень; творча самодіяльність вихованців; орієнтація керівника гуртка, творчого об'єднання на виховання старшокласників успіхом тощо» [14].

Важливого значення набуває питання продуктивної, корисної діяльності, яку необхідно організовувати в закладах позашкільної освіти. В процесі того як вихованці застосовують свої набуті знання в творчій проектно-технологічній діяльності в них з часом формується розуміння власної та суспільної значущості. В спеціально організованій суспільній діяльності вихованці вчаться нормам взаємовідносин з різними людьми, розумінню їх професійних уподобань, вчаться виокремлювати для себе

важливі для життя позиції, прислухатися до позиції інших, робити власні висновки [59].

«Отже, за умов сучасної організації освітньої діяльності гуртків, творчих об'єднань заклади позашкільної освіти можуть спрямувати учнів, які їх обирають на формування спеціальних компетентностей; виявлення обдарованих дітей та їх подальшого росту; формування теоретичної й практичної підготовленості до творчої діяльності в якій учень самостверджується та само реалізується; проектує майбутній професійний та життєвий шлях» [20; 48].

РОЗДІЛ 2

РОЗРОБКА ПРОГРАМНОГО ЗАБЕСПЕЧЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ПРОВЕДЕННЯ ГУРТКОВИХ ЗАНЯТЬ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ЦИКЛУ

2.1. Розробка програмного забезпечення проведення гурткових занять художньо-естетичного циклу

«Згідно Закону України «Про освіту» у статті 16 висвітлено питання, щодо «Освітніх програм та планування діяльності закладу позашкільної освіти», відповідно до нього «Навчальна програма гуртків, секцій, інших творчих об'єднань тощо, а також спеціалізованих закладів позашкільної освіти (з навчальних дисциплін (предметів), видів спорту тощо) розробляється закладами позашкільної освіти, іншими суб'єктами освітньої діяльності та затверджується (схвалюється) у порядку, визначеному законодавством» [38].

Розглянемо основні вимоги до розробки програмного забезпечення в закладах позашкільної освіти. Освітній процес в закладах позашкільної освіти будується на принципах та підходах проаналізованих нами у 1-розділі нашого дослідження.

Надамо визначення вимог, які нами було враховано перед розробкою навчальної програми та тематичного плану проведення гурткових занять художньо-естетичного циклу в закладах позашкільної освіти.

Отже нами враховано добровільну участь вихованців в гуртковій діяльності художньо-естетичного циклу з позиції керівника гуртка, що вимагає ретельного підбору змісту проведення гурткових занять, застосування нової, цікавої інформації, опанування сучасних технологій в дизайні та проектуванні оригінальних виробів. Суспільна спрямованість освітньої діяльності гуртка повинна відображати тенденції сучасного

розвитку технологій, досягнення етнічної та сучасної культури, види декоративно-ужиткового мистецтва.

Типові навчальні плани для організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти розроблені з урахуванням результатів апробації примірних навчальних планів для гуртків, секції, студії та інших творчих об'єднань за напрямками позашкільної освіти [30].

На основі типових навчальних планів затверджених МОН України для різних видів гуртків, секцій, студій та інших творчих об'єднань, позашкільні заклади можуть розробити експериментальні навчальні плани з урахуванням типових освітніх програм.

Розроблені авторські програми згідно навчальних планів повинні бути затверджені державними освітніми установами.

Авторська навчальна програма для гуртків може розроблятися для: початкового рівня на один рік з часом вивчення 144 години на рік, що відповідає 4 годинам проведення занять на тиждень; основного та вищого рівнів, ще по одному року, кожен з них вивчається 216 годин, з тижневим навантаженням 6 годин на тиждень.

Декоративно-прикладна творчість – розповсюджений вид людської діяльності, який несе у собі величезний ідейно-моральний, художньо-естетичний потенціал. Розвиток народних ремесел як складової частини декоративно-прикладної творчості свідчить про високу духовну культуру українського народу, його прагнення до краси.

Згідно теми нашого дослідження нами розроблено авторська програма проведення гурткових занять художньо-естетичного циклу за напрямком «Креативне виготовлення аксесуарів». Назва гуртка відповідає сучасним вимогам та модним напрямкам в розвитку сучасного дизайну. Програму розроблено для початкового рівня дітей підліткового віку 12-14 років. Форма проведення занять групова, склад групи – 15 вихованців.

Зміст пояснювальної записки повинен відображати актуальність застосування в сучасному дизайні одягу, а саме технології виготовлення сучасних аксесуарів, що на сьогодні є актуальним для вказаної вікової групи. В процесі виготовлення аксесуарів застосовуються різні технології виготовлення виробів. Необхідно вказати передбачувані результати проектно-творчої діяльності за умови впровадження в освітню діяльність компетентнісного, особистісно-орієнтованого та проектно-технологічного підходів.

Пояснювальна записка.

Український народний одяг – яскраве і неповторне культурне явище, що пройшло шлях розвитку й удосконалення протягом багатьох століть.

Зберігаючи самобутні ознаки різних епох, одяг є важливим джерелом інформації для вивчення етнічної історії національного костюму, його соціальної структури, естетичних уподобань, культури. Традиційне українське вбрання – один із символів українства, складова, яка виокремлює національну ідентичність українського народу.

Останнім часом українська народна символіка та традиції стали модним трендом. Популярними є не лише вишиванки, а й різні аксесуари. Для виготовлення виробів майстри застосовують традиційні й нетрадиційні технології, використовують сучасні матеріали, обладнання.

Сучасні аксесуари – це те, що може прикрасити сучасний костюм та доповнити будь-який образ, зробивши його святковим і стильним.

Традиції використання української вишивки різними технологіями актуальні й мають популярність в тенденціях розвитку вітчизняної та зарубіжної моди. В прикрасах виготовлених в етнічному стилі зберігається частинка душі майстра, його прагнення передати неповторну виразність українського національного вбрання. Вироби, виготовлені та оздоблені поєднанням різних технологій вишивки та бісеру виглядають оригінально, дарують радість, гарний настрій. Вони передають національний колорит українських традицій, підкреслюють

індивідуальність і красу, стають незмінним атрибутом етнічного стилю. Власноруч виготовлені аксесуари в етнічному стилі – чудовий подарунок до будь-якого свята [27; 10; 45].

Мета програми: формування предметних компетентностей засобами технологій декоративно-прикладного та сучасного мистецтва.

Навчальна програма спрямована на розвиток таких компетентностей:

Розуміння вихованцями традицій українського декоративно-прикладного мистецтва; художньо-проектні компетентності, технологічні – здібності виконувати та застосовувати в практичній діяльності різні технології, такі, як вишивка хрестиком, вишивка бісером, бісероплетіння, ручні шви; здібності та в групі виконувати творчі проекти; здібності творчо підходити до всіх видів творчо-пошукової діяльності, знаходити оригінальні шляхи пошуку рішення моделі аксесуарів. У таблиці 2.1 нами розроблено тематичний план проведення гурткових занять «Креативне виготовлення аксесуарів» художньо-естетичного циклу.

Таблиця 2.1

**Тематичний план проведення гурткових занять
«Креативне виготовлення аксесуарів» художньо-естетичного
циклу.**

з/п	Розділи, теми	Кількість годин		
		Всього	Теорет.	Практ.
1	Вступне заняття. Відвідування музею декоративно-прикладної творчості. Знайомство з різними видами декоративно-прикладного мистецтва. Вишивка. Виготовлення аксесуарів, етнічного одягу.	4	0,5	3,5

з/п	Розділи, теми	Кількість годин		
		Всього	Теорет.	Практ.
2.	Засоби Технологія виготовлення вишитих виробів. Технологія вишивки хрестиком. Виготовлення зразків. Технологія вишивки на півхрестиком. Виготовлення зразків Технологія вишивки гладдю. Виготовлення зразків	8	1,5	6,5
3.	Засоби технології виготовлення виробів вишивкою бісером. Інструменти та матеріали. Технологія вишивки бісером. Читання схеми. Виготовлення зразків	8	0,5	6,5
4.	Технологія виготовлення сучасних аксесуарів із фомірану. Підбір матеріалів та пристосувань. Виготовлення зразків різних за формою квіточок.	10	2	8
5.	Розробка творчих проєктів засобами технології вишитих виробів (краватка, браслет, закладка, пояс) 1. Аналіз моделей-аналогів. 2. Розробка ескізу. 3. Підбір та обґрунтування вибору матеріалів. 4 Технологія виготовлення обраного аксесуару 5. Презентація готового виробу	20	4	16
6.	Розробка творчих проєктів засобами технології вишивки бісером та бісероплетінням (браслети, намисто, кільце, закладки, брошки та ін.) 1. Вибір об'єкту проектування. 2. Аналіз моделей-аналогів. 3. Розробка конструкції 4. Раціональна технологія виготовлення. 5. Презентація та виставка творчих робіт.	30	6	24
7.	Розробка творчих проєктів засобами технології виготовлення аксесуарів із фомірану (закладки,	30	6	24

з/п	Розділи, теми	Кількість годин		
		Всього	Теорет.	Практ.
	браслети, обручі, віночки та ін.) Проведення майстер-класу. 1. Вибір об'єкту проектування. 2. Аналіз моделей-аналогів. 3. Розробка конструкції 4. Раціональна технологія виготовлення. 5. Презентація готових виробів. Виставка творчих робіт.			
8	Розробка творчих проектів змішаними техніками (брилки, фурнітура, прикраси, обручі та ін.) Майстер-клас по виготовленню сучасних аксесуарів 1. Розробка дизайн-ідеї. 2. Композиційне рішення, розробка конструкція. 3. Складання раціональної технологічної карти, добір та аналіз технологій виготовлення аксесуарів. 4. Технологічна послідовність виготовлення аксесуарів. 5. Підготовка та презентація готових виробів.	50	8	42
9	Проведення масових заходів. Виставкова діяльність. Загальні свята.	4	-	4

Орієнтовний перелік об'єктів праці: заколки, браслети, брошки, обручі, намисто. Матеріали: бісер, штучна шкіра, фоаміран, клей, нитки, фетр, канва. Інструменти та обладнання: голки з різними вушками, ножиці, свічка або запальничка.

Особливого значення набуває питання щодо особистості керівника гуртка, творчого об'єднання в закладах позашкільної освіти.

«Згідно Закону України «Про Освіту», стаття 21 «Педагогічним працівником закладу позашкільної освіти повинна бути особа з високими моральними якостями, яка має вищу педагогічну або іншу фахову освіту, належний рівень професійної підготовки, здійснює педагогічну діяльність, забезпечує результативність та якість своєї роботи, фізичний та психічний стан здоров'я якої дозволяє виконувати професійні обов'язки в закладах позашкільної освіти. Педагогічним працівником закладу позашкільної освіти може бути також народний умілець з високими моральними якостями за умови забезпечення належної результативності освітнього процесу» [38].

2.2. Розробка організаційно-методичних підходів проведення гурткових занять художньо-естетичного циклу «Креативне виготовлення аксесуарів»

Розглянуті вище освітні умови закладів позашкільної освіти дозволяють нам виокремити основні сучасні підходи до проведення гурткових занять художньо-естетичного циклу «Креативне виготовлення аксесуарів».

Нами розроблена методика проведення гурткових занять на прикладі розробки творчого проекту, змішаними техніками згідно розробленого нами тематичного плану з впровадженням в освітній процес сучасних педагогічних технологій.

В основу творчої діяльності проведення гурткових занять художньо-естетичного циклу нами виокремлено метод проектів. Щоб робота вихованцям не здавалась нудною й нецікавою, нами запропоновано вивчення технологій, які пропонується застосовувати в процесі виготовлення сучасних аксесуарів та які віддзеркалюють етнічні традиції Українського народу та культури. Серед них такі: технологія виготовлення вишитих виробів, технологія вишивки бісером, технологія

бісероплетіння, технологія ручних швів, технологія вишивки бісером. [1; 31].

Розробку творчого проєкту змішаними техніками нами рекомендується виконувати після того, як вихованці засвоїли всі техніки та розробили вже декілька творчих поступово ускладнюючих проєктів.

Надамо коротку характеристику особливостей впровадження методу проєктів в освітню діяльність на гурткових заняттях.

Впровадження методу проєктів на гурткових заняттях, зорієнтовано на постановку та вирішення пізнавальних, творчих та дослідних завдань кожним вихованцем. Задача керівника гурта створити освітнє середовище таким чином, щоб учні змогли невимушено спілкуватись, вільно висловлювати свої думки та пропозиції, розвивати свої духовні цінності, відчувати себе безпосереднім учасником творчої проєктно-технологічної діяльності [15].

Учні вікової категорії 12-13 років, вже знайомі з проєктною діяльністю, тому що в методологічну основу проведення занять трудового навчання покладено саме метод проєктів. Відповідно у вихованців є можливість удосконалити набуті здібності та застосувати їх в творчій проєктно-технологічній діяльності під час виготовлення сучасних аксесуарів різними технологіями. Які теж певним чином вивчаються на заняттях трудового навчання в закладах загальної середньої освіти.

Перед розробкою творчого проєкту нами рекомендується провести Майстер-клас з майстринею, яка добре володіє різними технологіями виготовлення сучасних аксесуарів та декоративно-ужиткового мистецтва.

Майстер-клас для гуртківців являється одним із швидких та цікавих шляхів освоєння нових технологій виготовлення аксесуарів познайомитись з авторськими напрацюваннями, спробувати практично виконати певні технологічні операції. Всі учасники проведення майстер-класу беруть участь в обговоренні, вносять свої пропозиції, висловлюють

думки. На нашу думку саме проведення майстер-класів може зорієнтувати вихованців на пошук та виникнення оригінальних, нестандартних ідей [26; 48].

На першому занятті за запропонованою темою керівник гуртка надає теоретичний матеріал за темою «Ретроспективний аналіз українського національного та етнічного костюму». Задача керівника познайомити учнів з красою та традиціями українського вбрання та різновидами аксесуарів. Бажано щоб тема була розглянута за одне заняття, інтенсифікації освітньої діяльності сприятиме розробка презентацій, підбір відеоматеріалу, демонстрація наочності в вигляді готових сучасних аксесуарів виготовлених різними техніками та різних асортиментних груп.

Керівник гуртка проводить демонстрацію презентації з обов'язковим поясненням. Під час демонстрації вихованці можуть задавати питання керівнику, проводити дискусію між собою. Керівник гуртка повинен слідкувати та допомогти учням з'ясовувати питання та направляти їх в потрібному напрямку суспільної бесіди.

Керівник гуртка представляє учням теоретичний матеріал з теми «Характеристика формоутворення українського національного костюму;

Пряма мова керівника: «Національний український костюм (вбрання, шати, стрій) – це широке поняття, яке включає в себе одяг, взуття, прикраси, зачіску, головні убори, їх поєднання та співвідношення. Традиційний одяг українців відрізнявся за соціальним положенням людини, матеріальним становищем, територіальними ознаками, статтю, віком. Крім того, український одяг поділявся на буденний, святковий та обрядовий, який виготовлявся спеціально для певного ритуалу або обряду» [3].

«Національний костюм українського народу – це яскраве і вишукане вбрання. Він буває жіночим і чоловічим, а також має вікові

особливості, наприклад, може бути дитячим, підлітковим, юнацьким, передвесільним, дорослим тощо. Кожен різновид унікальний за своїми орнаментами та композиціями. Також весь одяг відрізнявся залежно від пори року (літній і зимовий), соціального стану населення українських земель (шляхта, козаки (військовики), міське населення, посполиті, селяни, чумаки), природно-кліматичних особливостей певної місцевості» [3].

Розглянемо характерні особливості українського національного костюму. Українська культура була різноманітною, багатобарвною і привабливою.

«Тканину здавна виробляли власноруч в домашніх умовах з місцевої сировини – льону, конопель та овечої вовни. Українці вірили, що переносять власну енергетику у виготовлений одяг, оскільки контактують з ниткою по всій довжині під час прядіння, а процес ткання асоціюється з творцем, який «тче канву життя» [23].

«Костюм, поєднуючи мистецтво узорного ткацтва, крою та декоративного оформлення, символізує духовну культуру українців, народні традиції, звичаї та обряди. Досвід наших предків керувався практичною й естетичною доцільністю, бо одягатися зі смаком було особливою принадою українських дівчат. Кожна дівчина намагалася оздобити свій одяг гарною вишивкою, окрайками, намистом». Як зазначав В. Скуратівський, «завжди дотримувалися здорового глузду й етикету» [42, с.7].

Традиційний український одяг показано на рисунку 2.1. слайд1



Рис. 2.1 – Традиційний український одяг. Слайд 1.

Керівник гуртка продовжує пояснення: «Жіночий одяг складалася з декількох традиційних предметів: сорочка (вишиванка, сорочка, кошуля), спідниця – понева (плахта, андарка, запаска, дерга), жилетка або корсетка, взуття – чоботи або поршні. У якості прикрас були популярні: намиста, дукачі, коралі, гердани, головними уборами були : очіпки, чільце, а дівчата плели віночки з квітів і прикрашали їх стрічками» [22].

«Чоловіки носили сорочку вишиванку, шаровари або штани, кожух або свиту, різні види шапок. Велика розмаїтість українського одягу пояснюється й регіональними відмінностями, адже в різних областях склалися свої традиції, які трохи відрізнялися один від одного» [21]. Розглянемо детальніше види жіночого та чоловічого одягу.

Жіночі сорочки, на відміну від чоловічих, мали широкий рукав, який збирається в манжету. Рукава й манжети вишиваються красивими візерунками, відповідними до регіону. «Довжина сорочки вибиралася в залежності від призначення, але жіночі були значно довші чоловічих. Відмінною рисою українського народного костюма, особливо святкового, можна назвати яскраві фарби тканин і візерунків вишивок, якими українці багато прикрашають свій одяг, а також величезна різноманітність складних і наповнених магічним змістом. Отже вишита сорочка є невід’ємним атрибутом традиційного одягу. Вона символізує щирість і

довіру, душевну рівновагу та благополуччя. Окрім основної захисної функції тіла, одяг українців також виконував оберегові функції, для чого на нього наносили орнаментовану вишивку, вибірку чи інше оздоблення з певними символами, що захищали від усіляких негаразд» [31].

«Народна пам'ять зберегла чимало оповідок про те, як візерунки вишиванок допомагали козакам у походах долати ворога і переносити усілякі труднощі, боронили людей від злої і нечистої сили. Сорочка, яку вишивала мати забезпечувала не просто благополуччя, а благополуччя духовне, захищаючи дитину від біди» [21].

Традиційна українська вишивка бере витоки з X-XI ст. Саме українки століттями володіли таємницями краси та смаку. Якщо жінка вдягала сорочку – довгу, вишиту яскравими кольорами, затягувалася плахтою, фартухом та тканим поясом – корсетом – її фігура навіть у похилому віці була стрункою, а постава – благородною.

«Отже одяг – частина народної української душі. Велике значення має якість, походження, колір тканини, з якої виготовлений одяг, символи, зображені на ньому. До середини XIX ст. серед дівчат і молодниць дуже популярним були плаhti. Крій плаht був універсальним: одним тим самим виробом могли користуватися дівчата з різними фігурами й віковим цензом. За допомогою плаhti на власний смак можна було або підкреслити витонченість фігури, або приховати певні вади» [27]. Кожній території України були притаманні свої традиції в одязі. На рисунках 2.2. показано особливості народного вбрання відповідно різних територій України, слайди 2,3



Рис. 2.2 – Народне вбрання відповідно різних територій України.

Слайди 2,3

Важливу роль у національному вбранні українців відіграють пояси, головні убори, взуття і прикраси, які не лише слугують доповненням до костюма, а й відображають естетичні вподобання наших предків.

«Пояс (крайка, пас, литий пас, ремінь), причому переважно для чоловіків, вважався ознакою гідності, сили і мужності. За декором та матеріалом, з якого виготовлено аксесуар, визначали статус і фінансові можливості його власника» [1; 21].

Так наприклад на Буковині чоловіки довгим широким тканим поясом з вовни опоясували сорочку, а зверху вовняного пояса накладали ще й короткий шкіряний пояс, окований мідними бляшками, з металевою пряжкою. Вовняними поясами чоловіки в холодну пору підперізували також верхній одяг.

В народних повір'ях та обрядах пояс відігравав дуже велику роль. Так, на Поліссі, згідно з давніми народними повір'ями, жінка мала подарувати чоловікові червоний пояс, який охороняв би її судженого від лихого ока, наговору, чужих жінок. Молода на Полтавщині перепоясувала нареченого гарно вишиваним рушником, бо за народним віруванням пояс збільшував чоловічу силу. На Чернігівщині, Київщині й Полтавщині молодий в суботу одягався в синій жупан, підперізувався червоним

поясом і з ціпком в руках, удвох зі старшим братом, обходив свій рід, запрошуючи всіх на весілля [21; 22].

Але дівчата і жінки теж полюбляли підперезуватися й охоче оздоблювали пояси як для себе, так і для чоловіків. Пояс вважався одним з найцінніших подарунків, він ніс у собі величезне смислове навантаження і сприймався як оберіг. [42].

Керівник гуртка пояснює з демонстрацією: «За жіночим головним убором найчастіше визначали статки родини, її соціальний статус, а також вік і сімейний стан власниці. Дівчата носили на голові вінки з квітів, пір'я та перлин або колко з кори, покриті барвистою тканиною і стрічками. З живих квітів у вінки вплітали маки, чорнобривці, волошки, рожі (мальви), восени – жоржини та крокуси. Кольорові шовкові стрічки, характерні й неодмінні для жіночих, особливо для дівочих, українських головних уборів пізнішого періоду (починаючи з XVIII ст.), у XV-XVII ст. ще не були поширеними, оскільки власне стрічки до XVII ст. ще не вироблялися, їх частково заміняли смуги з орнаментованих, узорчатих тканин» [22].

Різноманіття Українських головних уборів представлено на поштових марках (рисунок 2.3, слайди 2,5).



Рис. 2.3 – Українські головні убори. Слайди 4.5.

«Характерним аксесуаром у деяких регіонах, зокрема на Буковині та Гуцульщині, були й сумки – шкіряні або ткані, гобеленові (бесаги,

торбини, тайстри), виготовлені з натуральних (екологічних) матеріалів та оздоблені в національному дусі» [21].

«Яскравими зразками художньої творчості українського національного костюму є різноманітні жіночі та чоловічі прикраси – діадеми, сережки, браслети, намисто, підвіски, фігурні бляшки, нашивки на одяг, – виконані з винятковим смаком, тонким відчуттям форми, змісту і призначення. Носили прикраси на руках, на чолі, у вухах, на грудях, шиї та поясі» [21].

«В українському костюмі жінок – це нашійне і нагрудне намисто різного типу, сережки, персні, а в чоловіків – тільки персні. Крім того, і чоловіки, і жінки користувалися аграфами та пряжками. Намисто низали переважно з бісеру, коралів (у тому числі й із штучних – скляних та фаянсових), а також з металевих бляшок, ланцюжків і монет. На оздоблення жіночих і чоловічих головних уборів ішло пташине пір'я і квіти (штучні і справжні), а також колоски і мітелки ковили» [21; 31].

Керівник гуртка робить висновок «Отже виконана нами характеристика Українського костюму яскраво передає національну самобутність народу (додаток Б).

Вихованці разом з керівником гуртка проводять обговорення особливостей формоутворення українського костюма та видів оздоблення, правил носіння українського вбрання та аксесуарів. Уточнюють та розповідають набуту раніш інформацію.

В другій частині заняття вихованцям пропонується більш ретельно розглянути особливості Українських аксесуарів.

Наприклад керівник гуртка демонструє презентацію з поясненням та проводить разом з вихованцями аналіз застосування аксесуарів та прикрас в українському національному костюмі.

Керівник гуртка знайомить учнів з новою інформацією: «Неможливо уявити народний повсякденний та святковий одяг України XIX – початку XX ст. без великої кількості шийних прикрас – намиста, дукачів. Народні

майстри зберігали традиційні форми прикрас, а частково й способи виготовлення їх протягом віків і донесли їх практично незмінними до XIX ст. [27].

Зважаючи на тему нашого дослідження на нашу думку важливого значення набуває питання застосування аксесуарів та прикрас в Українському костюмі.

Так наприклад на території Західної України особливою популярністю користувались прикраси, виготовлені з бісеру: Гердани, силянки, кризи [1].

Керівник демонструє готові вироби, презентацію та пояснює: «Гердани – нагрудні бісерні прикраси у вигляді петлі з двох смужок, з'єднаних медальйоном у місці сонячного сплетіння. Колись їх носили переважно чоловіки, але надівали й жінки. Традиційним орнаментом гердана був геометричний ромб з різнобарвних намистин, які в поєднанні з вишивкою на сорочці утворювали яскравий оригінальний малюнок, що символізував вир безкінечності духовного буття. Цей елемент традиційного костюма українок вважали оберегом, який не можна передавати іншій людині. Нами розроблена презентація до традиційних українських прикрас» (рисунок 2.4., слайди 6,7)



Рис. 2.4 – Нагрудні бісерні прикраси гердани та кризи. Слайди 6,7

Розповідь керівника розповідає про аксесуар кризи та склянки: матеріал із якого були виготовлені прикраси, їх форму, призначення. (Рисунок 2.5, слайд 8).



Рис. 1.5 – Нагрудні прикраси сілянки. Слайд 8

«Одними з найпопулярніших нагрудних прикрас на Гуцульщині були шелести – металеві намиста з невеликих круглих бубонців (дзвіночків). На думку дослідників, це найстаровинніша з усіх відомих слов'янських прикрас» (Рисунок 2.6, слайд 9).



Рис. 1.5 – Нагрудні прикраси шелести. Слайд 9.

Пряма мова: «Згарди – традиційна гуцульська шийна прикраса-оберіг, металеве намисто з кількох рядів нанизаних на дротик або ремінець литих хрестиків з латунними або мідними Масивні згарди з

розп'яттям називали «газдівськими», тому що носили їх заможні люди – газди (господарі)» (Рисунок 2.7., слайд 10).



Рис. 2.7 – Нагрудні прикраси згарди. Слайд 10

Пояснення керівника гуртка: «Найдешевшими, а отже, й найдоступнішими для більшості населення були пацьорки – намиста з різних матеріалів, які склалися переважно з одного разка. Виняток становили писані пацьорки – масивні нагрудні прикраси з коштовних венеціанських намистин із кольорового скла, декорованих золотом і розписаних фарбами» (Рисунок 2.8., слайд 11).



Рис. 2.8 – Нагрудні прикраси пацьорки. Слайд 11.

До недорогих прикрас можна віднести й перли – намиста з напівпрозорого скла. Як правило, на шию одягали чимало перлів різного кольору й довжини (Рисунок 1.9., слайд 12).



Рис. 1.9 – Нагрудні прикраси перли. Слайд 12.

Керівник гуртка продовжує розповідь: «Коралі, або бунти – найпоширеніше традиційне намисто українців з коралових намистин у формі циліндрів або барилиць, нанизаних на нитку (разок). Кількість разків у коралях – від 1 до 30. Що заможнішою була дівчина, то густішими були її коралі, які часто поєднували з іншими елементами традиційних народних прикрас, залежно від регіону проживання та матеріального достатку» (Рисунок 2.10, слайд 13).



Рис. 2.10 – Нагрудні прикраси перли. Слайд 13.

Розповідь керівника гуртка: «Дукач, або лічман – ювелірний виріб у вигляді підвіски великої монети чи медалі з металевим бантом,

прикрашеним коштовним камінням. Підвіску закріплювали по центру намиста з коралів, бісеру, перлів або вішали на шию на широкій стрічці поверх численних низок намиста. Дукачі виготовляли із золота, срібла, міді та інших металів, тому вони були поширені в усіх верствах суспільства» [21].(Рисунок 2.11., слайд 14).



Рис. 1.11 – Нагрудні прикраси дукачі. Слайд 14.

«Останнім часом не тільки українки дедалі частіше почали носити оригінальні прикраси в національному, етнічному стилі, багато з яких зроблено власноруч або виготовлено сучасними народними майстринями».

На наступному занятті керівник гуртка пропонує вихованцям виготовити аксесуар в етнічному стилі. Гуртківці приступають до виконання організаційно-підготовчого етапу проєктної діяльності. Керівник гуртка пояснює вихованцям, що таке стиль приводе приклади застосування етнічних традицій українського вбрання в світі української та зарубіжної моди. Розповідь керівника обов'язкова повинна супроводжуватись підбором відео матеріалу, або презентацією .

Керівник гуртка розповідає та пояснює, знайоме вихованців з новою цікавою інформацією. «Створення нового сучасного костюма – це постійний пошук новаторських ідей формотворення, конструкції, колористично-декоративного рішення та інших його характерних

елементів. Образне рішення костюма значною мірою визначається його стильовим напрямом».

Надає визначення «стиль одягу», як визначено в матеріалі з Вікіпедії вільної енциклопедії.

«Стиль одягу – певна акцентованість ансамблю (костюму в широкому сенсі), продиктована такими ознаками (або їх сукупністю) : віком, статтю, професією, соціальним статусом, приналежністю до субкультури, особистим смаком людини, епохою життя суспільства, національністю, релігійною приналежністю, доречністю, функціональністю, способом життя та індивідуальними особливостями.

Акценти розставляються зазвичай за допомогою аксесуарів, взуття, забарвлення тканини, принтів, фурнітури, деталей обробки і фактури тканини, кроєм моделі одягу, комбінаторикою» [2].

«Етнічний стиль – тканини, забарвлення, орнаменти, прикраси або різні елементи одягу інших народностей. Етнічний стиль також називають фольклорним або народним.

Для визначення стилістичних особливостей сучасного костюма з використанням національного строю як об'єкта творчості, слід зауважити про існування «етнічного стилю», який ще називають «народним» або «фольклорним» [9].

«У моді етнічний стиль набув поширення з початку ХХ століття внаслідок виявлення інтересу до українського національного костюму, розуміючи, що його потрібно вивчати та зберігати як національну спадщину народу. Етно стиль формується на початку 1970-х рр., де в колекціях відомих дизайнерів одягу почала цінуватися поява «національного духу». Сучасний костюм цього стилю виконаний у дусі національного одягу із запозиченням його основних рис: багатошаровості, засобів декоративного оформлення, колориту. Він також передбачає наявність різноманітних доповнень і аксесуарів, що притаманні народному строю» [31].

Регіональні ознаки українського етнічного стилю одягу залежно від регіону, мають свій варіант українського національного вбрання, а саме свої силуетні та колірні вирішення, орнаменти, прикраси й інші особливості.

Сьогодні вишиванки можна побачити на світових модних подіумах та на голлівудських зірках. А славетний Джим Моррісон носив вишиванку ще до того, як це стало трендом. Сорочку йому подарував Джимові художник Андрій Варгола, більш відомий як Енді Ворхол, а придбав він її в українському етно-магазині в Нью-Йорку, де вишиванки також купували Джимі Хендрікс, Роберт Редфорд та Вуді Аллен [63].

Українську вишиванку – визнали наймоднішим одягом літа 2016 року. «Неофіційний топ літа», з таким заголовком вийшла стаття про український національний одягу розділі «Стиль» престижного видання The New York Times [32].

Королева Нідерландів Максима відвідала Літні Олімпійські ігри 2016 р. в Ріо в сукні-вишиванці від дизайнера Віти Кін [62].

Усесвітньо відома британська співачка та композитор Адель позувала в українській вишиванці для модного журналу Vogue [62].

У січні 2017 р. гравці канадської команди «Дофінські Королі» (у м. Дофін проживає потужна українська діаспора, понад 40 % населення має українське походження і володіє мовою) одягли на черговий матч Молодіжної хокейної ліги (MJHL) форму у вигляді української вишиванки. Захід пройшов у рамках спеціального шоу під назвою «Українська ніч» [9].

Українські мотиви стали з'являтися в колекціях таких знаменитих будинків моди, як Valentino і Gucci. Потім відомий український дизайнер і фотограф Віта Кін представила колекції приголомшливих авторських вишиванок, які вона вміло адаптувала під тенденції сучасної моди [65].

В 2005, легендарний французький дизайнер Жан-Поль Готьє після візиту в Україну випустив свою «українську колекцію», в основу якої лягла

вишиванка. А в 2008 арт-директор Dior Джон Гальяно також надихнувся українськими етномотивами і створив власну версію народних костюмів. «В Україні дивовижні жіночі народні костюми. Ми переглянули багато літератури з історії цього одягу», – прокоментував колекцію стиліст Жульєн [65].

Українські вітчизняні модельєри, які у пошуках власного стилю, орієнтуючись на мистецькі традиції поколінь, формують обличчя української моди. Етнічні ідеї яскраво віддзеркалюються у пошуках українських модельєрів й презентована творчістю Роксолани Богуцької, Оксани Караванської, Зінаїди Ліхачової, Лілії Пустовіт, Ірини Каравай, Ярини Жук та багатьох інших [63].

Керівник гуртка пропонує розглянути детальніше творчі добутки українських дизайнерів (додаток А).

Спілкування з етнографами, вивчення давніх сакральних 160 символів у народній вишиванці надихнули З. Ліхачову на спробу «вдягнути» кольорову гаму, насичену життєвою силою, в сучасний костюм.

Київську школу моделювання сучасного одягу представляють В. Гресь, Т. Земскова, О. Ворожбит, А. Гайсе, В. Анісімова, О. Залевський [62].

«Сучасна мода вирізняється великим багатством ідей і свободою вибору. Вона не насаджує і не диктує моду, а створює сприятливі умови для такого вибору, тому що нині одночасно існують різні стилі одягу, форми і крій, використовується широка кольорова гама. Дизайнерка одягу Людмила Сівцева-Климчук відкрила у Києві майстерню «Шляхетний одяг» шиє історичні й етнографічні костюми, відтворюючи національне вбрання за музейними зразками. «Шиємо одяг на кожен день зі старовинним декором або старовинним кроєм-етно-кожуал. У жіночих пальтах ХІХ ст. на спинці характерні складки, а це модно зараз у Європі. Такі плащики можна купити у французьких батиках» [62].

Отже, Етно стильові тенденції у розвитку сучасної української моди є досить поширеним явищем не лише на теренах України, а і в усьому світі, зокрема в європейській моді. Етнічний стиль ХХІ ст. – це взаємозв'язок прийомів декорування одягу, елементів і способів крою, форм і предметів прикрас та аксесуарів із застосуванням технологій їх виготовлення.

В результаті обговорення та аналізу етнічних та сучасних аксесуарів вихованці розробляють дизайн-ідею виготовлення багатофункціонального аксесуару в етнічному стилі.

Вихованцям необхідно проаналізувати та розробка дизайн-ідеї об'єкту сучасного багатофункціонального аксесуару в етнічному стилі, надати коротку характеристику обраним технологіям.

Висновки вихованців: «Сучасні прикраси вражають своєю різноманітністю стилів, форм та матеріалів. Джерелом їх дизайну є українські традиційні цінності народу, до яких поступово додавалися культурні надбання різних часів. Сучасне вбрання, виконане в українському стилі, не тільки несе частку нашої стародавньої культури, а й набуває символічного й патріотичного змісту, впливає на приналежність і національну самосвідомість людини. В основному вони були амулетами, що захищають від поганих сил, а також повідомляли оточуючим про статус і багатство свого володаря. Останнім часом українки все частіше стали носити оригінальні самобутні прикраси, багато з яких зроблені своїми руками або придбані у народних майстринь. Такі прикраси випромінюють на свою власницю тепло і турботу рук, які їх створили.

«Волошка – одна з дванадцяти квіток українського вінка. Вона символізує життя, молодість, красу, скромність і простоту. Ці ніжні сині квіти, як частина орнаменту, присутні в українській вишивці. Волошка також відома своїми лікувальними властивостями, вже багато століть її використовують у народній медицині при лікуванні різних хвороб» [23].

Чарівна, синя, як небо, квіточка ця – вказує на постійний зв'язок з небом. Чистий синій колір спонукав обрати його за символом сталості й вірності [45]. На рисунку 2.12. зображена схема вишивки волошки технікою «хрестик».

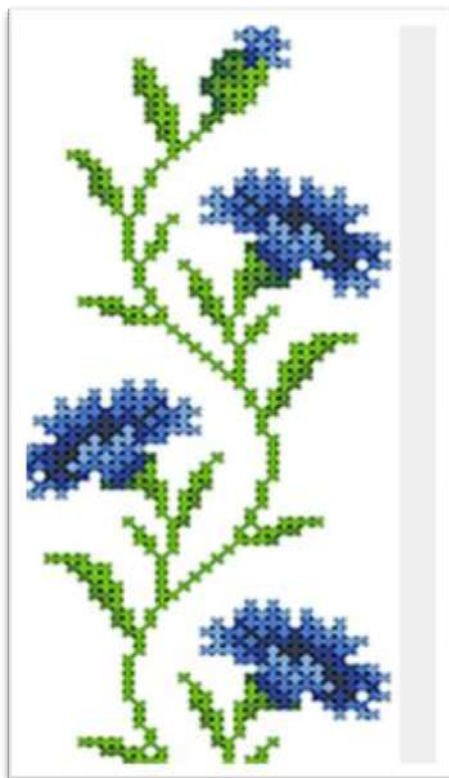


Рис. 2.12 - Схема вишивки волошки технікою «хрестик».

Отже, ми можемо підсумувати, що не зважаючи на вплив часу українська культура не втратила своєї традиційності та символічності.

З метою пошуку та уточнення дизайн-ідеї майбутнього аксесуару нами був проведений аналіз об'єктів-аналогів та визначено критерії оцінювання власного виробу.

Вихованцям пропонується проаналізовано сучасні аксесуари в етнічному стилі їх переваги та недоліки та скласти таблицю (Табл. 2.2)

Таблиця 2.2

Аналіз об'єктів-аналогів

№ з/п	Моделі-аналоги	Переваги виробу	Недоліки виробу
1.		Підвіска та браслет виготовлені технологією бісероплетіння, стильний має гарний зовнішній вигляд, троянди та поєднання кольорів передають національний колорит	Складний у виготовленні, матеріал дорого коштує
2.		Вінок виготовлений із штучних квітів виготовлених із тканини, оздоблений атласними стрічками. Дарує гарний настрій. Відображає народні традиції	Виглядає традиційно, недостатньо стилізованості. Не дуже підходить для повсякденного вжитку.
3.		Акcesуар, виготовлений технологією переплетення декоративного шнура з червоними намистинками. Оздоблений атласною стрічкою. Нескладний у виготовленні.	Не достатньо відображає українські традиції.

4		Український вінок виготовлений оздоблений поєднанням різних технологій (в'язання гачком, аплікація з текстильних матеріалів) .	Складний у виконанні.
5		Акcesуар - кольє, та сережки, виготовлений технологією переплетення декоративного шнура з оригінальним переплетенням та кольоровим поєднанням. Сучасна застібка на ланцюжок.	Майже не відображає українських традицій.

В результаті аналізу моделей-аналогів враховуючи на переваги виробів та недоліки ми розробили критерії якості, яких дотримувались та враховували під час розробки дизайн-ідеї майбутнього акcesуару.

Вихованці разом з керівником гуртка розробляють критерії оцінювання власного виробу:

1. Естетичність зовнішнього вигляду: оригінальність форми, композиційна завершеність, оригінальне положення вишитих мотивів, індивідуальний стиль, багатофункціональність.
2. Конструктивність: оригінальність конструкції, зручність у використанні, міцність, надійність, відповідність конструкції призначеного виробу.

3. Технологічність: застосування різних технологій вишивки, технологія вишивки бісером, технологія бісероплетіння. Поєднання різноманітних конструктивних матеріалів та якість виготовлення.
4. Складність виконання: середньої складності.
5. Економічність: відносно достатня собівартість виробу.
6. Екологічність полягає в використанні натуральних матеріалів.
7. Ергономічність: зручність у виконанні.

В результаті теоретичного аналізу народного українського одягу, особливостей та форм національних та сучасних аксесуарів, а також технологій їх виготовлення, обрали дизайн-ідею, яка полягає в розробці та виготовленні багатофункціонального аксесуару. Сучасний аксесуар в етнічному стилі можна використовувати як прикрасу для волосся так і оригінальну підвіску. На рисунку 2.1. представлена клаузура аксесуару.

Обрані технології вишивки в поєднанні з бісером та бісероплетінням, художнє оформлення, поєднання кольорів, та вишиті квітки-волошки підкреслюють етнічність розробленого нами сучасного аксесуару. Розробка дизайн-ідеї клаузури сучасного аксесуару в етнічному стилі показана на рисунку 2.13.

На нашу думку, обрана дизайн-ідея сучасного аксесуару стане привабливою та цікавою своєю художньою розробкою, ексклюзивністю та майстерністю виконання.

Клаузура аксесуару в етнічному стилі



**Вінок з
Підвіска з декоративного**



**бісеру
шнура**

Вінок з декоративного шнура

Підвіска з бісеру



**Український
віночок**



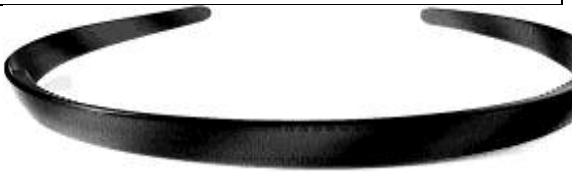
Рис. 2.13 – Розробка клаузури дизайн-ідеї сучасного аксесуару в етнічному стилі

Після розробки клаузури методичними особливостями методу проектів гуртківці виконують конструкторський етап проєктної діяльності. Пояснюють наступний етап проєктно-технологічної роботи.

«Виконаний нами ретроспективний аналіз з Українського національного та етнічного одягу сприяв вибору матеріалів для виготовлення сучасного аксесуару в етнічному стилі. Нами визначено, що матеріали із яких буде виготовлено виріб будуть натуральними, мати естетичний вигляд та відповідати етнічному стильовому напрямленню. У таблиці 2.3. проаналізовано матеріали та інструменти для виготовлення сучасного аксесуару.

Таблиця 2.3

Матеріали та інструменти для виготовлення аксесуару

№	Назва матеріалу	Зразки матеріалів
1	Пластиковий обруч для волосся.	
2	Бісер, блакитний, синій, зелений, білий для вишивання та плетіння застібки.	

3	Нитки муліне для вишивання блакитного, синього, зеленого, кольо рів	
4	Голка для вишивання нитками з тупим кінцем та голка для вишивання бісером.	
5	Тканина канва сірого кольору для вишивання мотиву «Волошка».	

Для уточнення собівартості аксесуару вихованцями був проведений розрахунок витрати та витрати усіх матеріалів, який представлено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Визначення собівартості багатofункціонального аксесуару

№	Назва матеріалу	Ціна за 1 шт., м., гр..	Витрати матеріалів	Вартість витрат (в грн.)
1	Льняна тканина - канва	160грн.	0,20 м.	32 грн. : 2= 16
2	Нитки муліне зеленого	7грн.	1/2 мотка	3,50грн.

	кольору			
3	Нитки муліне блакитного кольору	7грн.	1/5мотка	1,40грн.
4	Нитки муліне синього кольору	7грн.	1/5 мотка	1,50грн.
5	Бісер блакитного кольору	1,30грн.	5гр.	6,5грн.
6	Бісер синього кольору	1,30грн.	5гр.	6,5грн.
7	Бісер зеленого кольору	1,30грн.	5гр.	6,5грн.
8	Бісер білого кольору	1,30грн.	2гр.	2,6грн.
9	Спеціальні нитки для бісероплетіння	2	5	0,40
10	Шовкові стрічки для оздоблення	1 гр	3 м	3 гр
	Усього			46,5

Отже собівартість виробу з урахуванням усіх витрат на матеріали дорівнює 46,5 гр, ця вартість невелика оскільки це креативний багатофункціональний сучасний аксесуар в етнічному стилі буде виконаний власноруч.

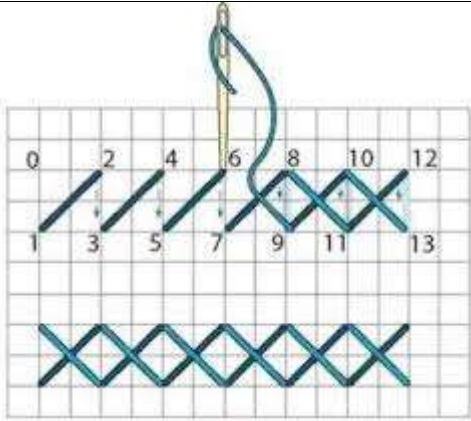
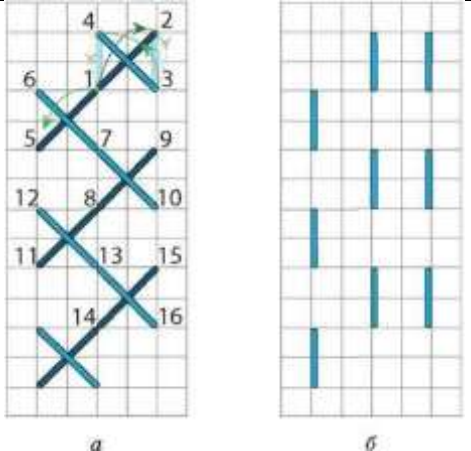
Наступним етапом проектної діяльності є технологічний. Отже разом з керівником гуртківці розробляють раціональну технологічну карту виготовлення Визначення технологій та розробка маршрутною карти виготовлення аксесуару в етнічному стилі

Отже для виготовлення сучасного аксесуару нами обрано поєднання різних технологій його виготовлення, це такі: технологія вишивки швом

«Косий хрестик» (інструкційна карта №1, табл. 2.5.); технологія вишивання бісером (інструкційна карта №2, табл. 2.6.)

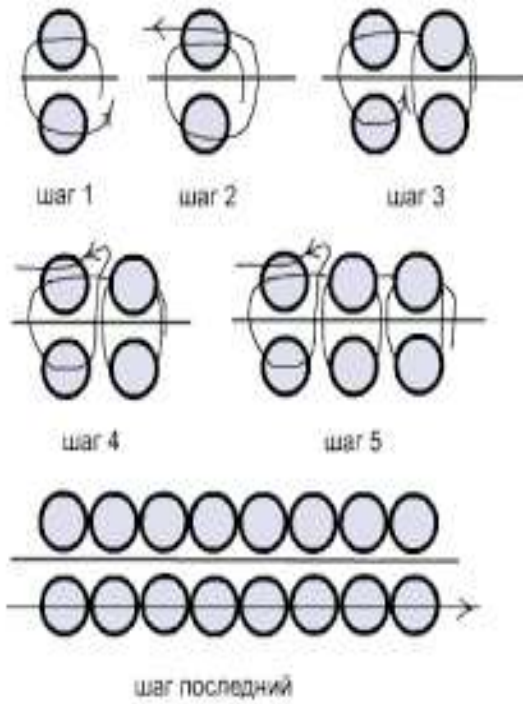
Таблиця 2.5

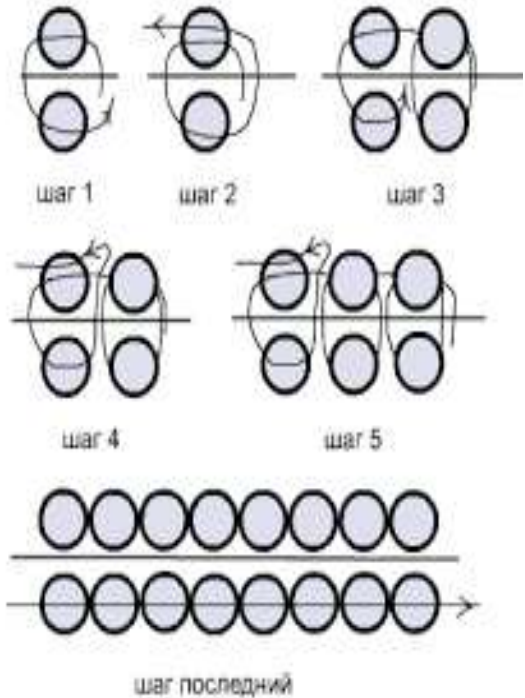
Інструкційна карта №1 Технологія вишивання швом «Косий хрестик»

№	Технологія виготовлення	Схематичне зображення
1	Закріпи нитку ліворуч петлею по діагоналі. Зліва на право виконай ряд діагональних стібків, напрямляючи голку зверху вниз. Виконай другий ряд діагональних стібків, утворюючи косі хрестики.	
2	Знизу ліворуч закріпити нитку діагональним стібком петлею. Виший рядок косих стібків по діагоналі, постійно напрямляючи голку знизу вгору. У зворотному напрямку одним стібком перекривай попередній, а під другим протягуй вишивальну нитку.	

Таблиця 2.6

Інструкційна картка №2 Технологія вишивання бісером

№	Технологія вишивання бісером	Схематичне зображення
1	Вдягніть нитку у голку,зробіть вузлик. Зі лицьового боку вставте голку у точку нижнього лівого кута. Протягніть через голку бісерину відповідну до схеми кольору та вставте голку у точку верхнього правого кута. Першу бісерину прошийте 2 рази, для надійного закріплення. Таким чином потрібно прошити увесь ряд я перший. У другому ряду голка вводиться у правий верхній вузол, а виводиться з лівого нижнього кута, третій ряд вишивається також як перший. На малюнку приведена схема вишивки, стрілками вказано напрямки нитки.	 The diagram illustrates the steps of cross-stitching with beads. It includes five numbered steps (шаг 1 to шаг 5) and a final step (шаг последний). The steps illustrate the process of threading the needle, creating a knot, and stitching the beads in a specific pattern. The final step shows a completed row of beads.

№	Технологія вишивання бісером	Схематичне зображення
1	Вдягніть нитку у голку,зробіть вузлик. Зі лицьового боку вставте голку у точку нижнього лівого кута. Протягніть через голку бісерину відповідну до схеми кольору та вставте голку у точку верхнього правого кута. Першу бісерину прошийте 2 рази, для надійного закріплення. Таким чином потрібно прошити увесь ряд я перший. У другому ряду голка вводиться у правий верхній вузол, а виводиться з лівого нижнього кута, третій ряд вишивається також як перший. На малюнку приведена схема вишивки, стрілками вказано напрямки нитки.	 The diagram illustrates the process of cross-stitching with beads. It consists of five numbered steps (шаг 1 to шаг 5) and a final step (шаг последний). Each step shows a needle and thread passing through beads in a specific pattern. The final step shows a completed row of beads with an arrow indicating the direction of the thread.

Відповідно обраних технологій, схеми вишивки, матеріалів нами розроблена маршрутна карта раціональної послідовності виготовлення аксесуару в етнічному стилі (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Раціональна технологічна послідовність виготовлення виробу

№	Послідовність виготовлення виробу	Поопераційні фото
1.	Матеріали для виготовлення аксесуару: тканина «конва», схема для вишивання, нитки муліне, бісер.	
2.	Розкроїти з канви деталь для виготовлення вишитої деталі прикраси для волосся обруча. Вишиваємо за схемою - мотив «Волошки». Техніка вишивання косий хрестик. Перевірити якість виконаної роботи	
3.	Частково оздобити ділянки канви та вишивку різнокольоровим бісером. Синім бісером вишиваємо волошки по вех вишивки «косий хрестик» також зеленим бісером вишиваємо	

	листочки, це додає вишивці об'єм.	
4.	Обгорнути пластиковий обруч паралоном для надання форми аксесуару та закріпити його ручним косим швом. Обгорнути пластиковий обруч деталлю з готовою вишивкою поєднуючи центр обруча та деталі, тимчасово закріпити їх між собою булавками. З'єднати між собою краї вишивки ручним швом. Перевірити якість виконаної роботи.	
5.	Виготовляємо застібку для виробу з бісеру, технікою плетіння бісером. Прикріпити застібку до кінців аксесуару потаємними ручними стібками. Перевіряємо якість виконаної роботи.	

6.	Оздоблюємо застібку аксесуару різнокольоровими стрічками, які знімаються. Обробляємо кінці стрічок потаємним швом у підгин с закритим зрізом. Перевіряємо якість виготовленого аксесуару.	
----	---	--

Отже в результаті спеціально організованої проєктно-технологічної діяльності, особистісно орієнтованого підходу, інформаційних технологій. вихованці розробили дизайн-ідею та власноруч виготовили сучасний багатофункціональний аксесуар, який може бути прикрасою для волосся в вигляді обруча та кольє із застосуванням різних технологій. На нашу думку такий аксесуар виглядає святковим і стильним та сподобається сучасній дівчині. У додатку Ж представлено результат творчої роботи «Сучасний багатофункціональний аксесуар в етнічному стилі».

Презентувати свій творчий проєкт учні зможуть під час проведення культурно-масових заходів, які проходять в позашкільному закладі освіти, або організувати виставку власних творчих виробів вкінці року, на які запросити друзів та батьків, їх визнання та думка, щодо виготовлених робіт, може стати самою гарною оцінкою творчих добутків вихованців.

ВИСНОВКИ

З'ясовано та висвітлено зміст основних державних документів та центрів МОН в яких затверджено вимоги до освітнього процесу в позашкільній освіті, серед них Закон України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», «Концепція художньо-естетичного виховання учнів», центри МОН України, які розробляють та керують освітнім процесом в позашкільній освіті.

Визначено, що художньо-естетичний цикл, який вихованці засвоюють в позашкільному освітньому закладі сприяє розвитку художньо-творчих здібностей, формує особистісне світобачення через сприйняття художніх творів та декоративно-ужиткового мистецтва. Відвідування занять з відповідного циклу дозволяє учням визначити особистісні уподобання в різних галузях мистецької та дизайнерської діяльності, що відповідним чином може вплинути на життєві позиції сьогодення та вибір майбутньої професійної траєкторії.

З'ясовано, що однією із умов організації якісного освітнього процесу художньо-естетичного циклу в позашкільних освітніх закладах необхідно враховувати психологічний розвиток вихованців, який відповідає різним віковим групам. Показники розвитку творчих здібностей, поведінки, психологічного розвитку кожної вікової групи вихованців впливають: на вибір тематики гурткових занять; кількості навчального часу на проведення занять; створення освітнього середовища; визначення та впровадження сучасних педагогічних технологій в умовах компетентнісного, дільнісного, особистісно орієнтованого підходів, які в свою чергу в основних державних документах та проаналізованих наукових роботах визнано, як основних.

В результаті теоретичного аналізу сучасних освітніх підходів художньо-естетичного циклу в закладах позашкільної освіти, психолого-

педагогічної характеристики вихованців та їх показників, нами розроблено навчальна програма проведення гурткових занять художньо-естетичного циклу в закладах загальної середньої освіти «Креативне виготовлення аксесуарів». В процесі розробки програми було розглянуто, уточнено методичні особливості до розробки авторських програм.

В процесі розробки тематичного плану до проведення гурткових занять було враховано наступні показники: художньо-естетичний напрямок; сучасне направлення виду проєктно-технологічної діяльності, що вже відображає назва гуртка вік вихованців; поступове вивчення технологій виготовлення сучасних аксесуарів; добір та поєднання сучасних педагогічних технологій, серед яких, метод проєктів особистісно орієнтовані технології, інформаційні технології.

До розробленої авторської програми «Креативне виготовлення аксесуарів» розроблено методику проведення гурткових занять на прикладі розробки творчого проєкту «Сучасний аксесуар в етнічному стилі», який функціонально може бути кольє та обручем для підтримки волосся.

Згідно розробленої нами навчальної програми нами розглянуто та рекомендовано, проведення екскурсій в музеї декоративно-прикладної творчості, проведення майстер-класів з провідними українськими майстерницями, участь в культурно-масових заходах з демонстрацією розроблених проєктів, організації звітної виставки.

В освітній процес проєктно-технологічної діяльності нами було впроваджено інформаційні технології, в вигляді розроблених презентацій за темами «Ретроспективний аналіз Українського національного та етнічного костюму» та «Застосування аксесуарів та прикрас в українському національному костюмі». Демонстрацію презентацій нами рекомендовано проводити з поясненням керівника гуртка під час якої проводились, бесіди, обговорення, ставились проблемні питання, вихованці робили власні висновки.

Розроблено методика проєктно-технологічної діяльності в процесі якої вихованці разом з керівником гуртка проводили пошук дизайн-ідеї майбутнього аксесуару, розробляли конструкцію, складали таблицю підбору матеріалів, економічного обґрунтування, раціонального монтажу сучасного багатофункціонального аксесуару в етнічному стилі.

Можна стверджувати, розроблена нами методика проведення гурткових занять художньо-естетичного циклу за напрямком «Креативне виготовлення сучасних аксесуарів» дозволить засвоїти різні технології, а саме технологію вишитих виробів, технологію вишивки бісером, технологію виготовлення виробів із фоамірану, що дозволить вихованцям знайти оригінальне, нестандартне рішення, власноруч виготовляти аксесуари різного асортименту з різних матеріалів.

Отже розроблена нами методика проведення гурткових занять спрямована на розвиток таких якостей особистості, як: самостійність, креативність, постійне самовдосконалення, вміння організовувати власну проєктно-технологічну діяльність та працювати в колективі, розвинути уподобання, естетичний смак, щодо етнічних особливостей Українського костюму та декоративно-ужиткового мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонович С.А., Декоративно-прикладне мистецтво/Антонович С.А., Захарчук– Чугай Р.В., Станкевич М.Є. – К., 1999. – 143с.
2. Бех І.Д. Виховання особистості : підручник / І.Д. Бех. – К. : Либідь, 2008. – 848 с.
3. Бех І.Д. Особистісно орієнтований підхід : науково-практичні засади / Виховання особистості : навчально-методичний посібник : у 2 кн. / І.Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – Кн. 2. – 344
4. Биковська О.В. Позашкільна освіта : теоретико-методичні основи : монографія / О.В. Биковська. – К. : ІВЦ АЛКОН, 2008. – 336 с.
5. Бібік // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : [б-ка з освітньої політики / за заг. ред. О.В. Овчарук]. – К.: «К.І.С.», 2004. – С. 45–51.
6. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник / В. М. Поліщук. – Вид. 3тє, виправ. – Суми : Університетська книга, 2010. – 352 с.
7. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук [та ін.] – К. : Просвіта, 2001. – 416 с.
8. Гаврелюк В.Ю. Теоретичні основи Формування творчої активності старшокласників у позашкільних навчальних закладах електронний ресурс /В.Ю.Гаврелюк //Народна освіта. – 2008 – вип..6(6.). – Режим доступу:
https://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/6/statti/2gavriluk.htm
9. Гаврилюк В.Ю. Формування творчої активності старшокласників у клубах позашкільних навчальних закладів : навчально-методичний посібник / В.Ю. 9. Гаврилюк, В.В. Мачуський. – Біла Церква : КОПОПК, 2006. – 216 с.
10. Гаврилюк В.Ю. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія як педагогічна умова формування творчої активності вихованців позашкільних навчальних

- закладів [Електронний ресурс] / В.Ю. Гаврилюк // Народна освіта. – 2008. – Вип. 1 (4). – Режим доступу : http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/4/statti/3gavrulyk/3gavrulyk.htm
11. Емельянова Е. В. Психологические проблемы современного подростка и их решение в тренинге / Е. В. Емельянова. – СПб. : Речь, 2008. – 336 с. стр 52
12. Етика і естетика : навч. посібник / Петрушенко В.Л. та ін. ; за ред. В.Л. Петрушенко. – Львів : Вид-во «Львівська політехніка», 2000. – 180 с.
13. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. – Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2017. – № 38-39. – 380 с.
- Коберник // Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2014. – 304 с.
14. Токарева Н. М. Сучасний підліток у системі психологопедагогічного супроводу : монографія / Н. М. Токарева, А. В. Шамне, Н. М. Макаренко. – Кривий Ріг, 2014 – 312 с.
15. Коберник О. Сучасні проблеми впровадження проектної технології на уроках трудового навчання / О. Коберник // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2011. – № 3. – С. 3–6.
16. Ковбасенко Л.І. Організаційно-педагогічні основи діяльності сучасного позашкільного навчального закладу : методичний посібник / Л.І. Ковбасенко. – К., 2000. – 53 с.
17. Компетентнісний підхід у навчально-виховному процесі позашкільного навчального закладу : метод. посіб. / В.В. Вербицький, А.Е. Бойко, А.В. Корнієнко та ін. ; за ред. В. В. Мачуського. – Харків : «Друкарня Мадрид», 2015. – 178 с.
18. Комплексна програма художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lawua.info/bdata2/ukr2571/index.htm>.
19. Кондратенко Л. Розумові здібності дитини (Диференційнодіагностичний довідник психолога школи І ступеня) / Л.

Кондратенко. – К : Главник, 2004. – 112 с. – (Сер. : Психологічний інструментарій).

20. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах [Електронний ресурс] – Режим доступу :

<http://lawua.info/bdata2/ukr2571/index.htm>

21. Косміна О. Традиційне вбрання українців. Т. 1. Лісостеп / О. Косміна. – К. : Балтія – Друк, 2008. – 160 с.

22. Косміна О. Українське традиційне жіноче вбрання Київщини. Кінець XIX – поч. XX ст. Наоч. посіб. / О. Косміна. – К. : Хрещатик, 1994. – 160 с.

23. Кулинич-Стахурська О. Мистецтво української вишивки / О. Кулинич Стахурська. – Л. : Техніка і технологія, 2007. – 264 с.

24. Макаренко Н. М. Самостійне вивчення курсу «Психологія обдарованої дитини» / Н. М. Макаренко. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2010. – 345 с. 78

25. Мелентьев О.Б. Теорія і методика позашкільної освіти / Умань.: „АЛМІІ», 2013 – 182 с.

26. Миропольська Н. Уроки художньо-естетичного циклу в школі: навчання і виховання : навчальний посібник / Миропольська Н., Ничкало С., Рагозіна В. та ін. – Тернопіль : Богдан, 2006. – 240 с.

27. Соцкова А.Г., Вишиваємо візерунки та орнаменти / Соцкова А.Г. – Харків: Клуб сімейного дозуга, 2012. – С. 35-50.

28. Мельник Г. Методика викладання обслуговуючої праці: навчально-методичний посібник [для студентів навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 7.010103 «Педагогіка і методика середньої освіти. Трудове навчання»] / Мельник Г. – Дрогобич: НВЦ «Каменярь», 2005. – 172 с.

29. Методичні засади впровадження сучасних підходів у роботі гуртків: посібник /. Л.В. Сліпчишин. – Львів.2015. – 116с.

30. Навчальні програми з позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку: вип. 2 / за ред. Биковського Т.В., Шкури Г.А. – К.: УДЦПО, 2016. – В. 2. – 267 с. http://udcpro.com.ua/PDF/METHOD/zb_rnik_hud-est.pdf
31. Титаренко В.П. Полтавська традиційна вишивка. Навчально-методичний посібник./ Титараенко В.П. – Полтава: Верстка, 2016. – 90 с.
32. Ткаченко О. Художні особливості костюма в колекціях українських дизайнерів одягу кінця XX – початку XXI століття / О. Тканко // Віче. – 2010. - № 13. С.58-61.
33. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г.М. Падалка. – К. : Освіта України, 2008. – 274 с.
34. Позашкільна освіта в Україні : навчальний посібник / за ред. О.В. Биковської. – К.: ІВЦ АЛКОН, 2006. – 224 с.
35. Пустовіт Г.П. Позашкільна освіта і виховання : дидактичні основи методів навчання і виховання : монографія / Г.П. Пустовіт, Л.В. Тихенко. – Суми: Університетська книга. – 2008. – Кн. 2. – 272 с.
36. Пустовіт Г.П. Концептуальні засади сучасної позашкільної освіти і виховання учнів : науково-методичний посібник / Г.П. Пустовіт. – К. : Грамота, 2005. – 208 с
37. Психологический словарь / под ред. В. В. Давыдова, А. В. Запорожца, Б. Ф. Ломова [и др.] – М. : Педагогика, 1983. – 247 с.
38. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
39. Рибалка В.В. Психологія розвитку творчої особистості : навчальний посібник / В.В. Рибалка. – К. : ІЗМН, 1996. – 236 с.
40. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості : підручник / С.О. Сисоєва. – К. : Міленіум, 2006. – 344 с.
41. Сисоєва С. О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня / Сисоєва С. О. – К.: Поліграфкнига, 1996. – 406 с.

42. Скуратівський В. Т. Берегиня: Художні оповіді, новели / В. Т. Скуратівський. – К.: Рад. письменник, 1998. – 278 с.
43. Сучасні педагогічні технології Навчально-методичний посібник / Автор-укладач Федорчук Е.І. – Кам'янець-Подільський: АБЕТКА, 2006., - 212 С.
44. Сущенко Т.І. Основи позашкільної педагогіки : посібник для класних керівників, педагогів позашкільних закладів / Т.І. Сущенко. – Мінськ : Бел. навука, 2000. – 221
45. Хацкевич Ю.Г. Альбом вишивки крестом/Хацкевич Ю.Г. - М.: АСТ, Минск: Харвест, 2001. – 64с.
46. Токарева Н. М. Сучасний підліток у системі психологопедагогічного супроводу : монографія / Н. М. Токарева, А. В. Шамне, Н. М. Макаренко. – Кривий Ріг, 2014 – 312 с.
47. Художньо-педагогічні технології в основній школі : єдність навчання і виховання : метод. посіб. / Л. М. Масол. – Харків : Друкарня Мадрид, 2015. – 178 с.
48. Художньо-естетичне виховання творчої особистості засобами позашкільної освіти : методичний посібник / упорядн. В.Ю. Гаврилюк, Т.А. Слободянюк, А.А. Розумнюк; КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти». – Біла Церква : КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти», 2016. – 144 с.
49. Чумарна Марія. Код української вишивки / Марія Чумарна. – Львів : Апріорі, 2008. – 192 с.
47. https://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/6/statti/2gavruluk.htm
50. file:///C:/Users/Lena/Documents/Downloads/Pfto_2016_48_4.pdf
<https://mon.gov.ua/ua/tag/pozashkilna-osvita->
52. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/derzhavni-centri-pozashkilnoyi-osviti/ukrayinskij-derzhavnij-centr-pozashkilnoyi-osviti-udcpo->

53. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/uchnivske-samovryaduvannya>
54. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/psihologichna-sluzhba>
55. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/distancijne-navchannya>
56. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vseukrayinski-masovi-zahodi-z-pozashkilnoyi-osviti>
57. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/organizaciya-inklyuzivnogo-navchannya-v-zakladah-pozashkilnoyi-osviti>
58. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/derzhavni-centri-pozashkilnoyi-osviti/nacionalnij-ekologo-naturalistichnij-centr-uchnivskij-molodi-nenc>
59. http://udcpo.com.ua/PDF/METOD/zb_rnik_hud-est.pdf
60. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/derzhavni-centri-pozashkilnoyi-osviti/nacionalnij-ekologo-naturalistichnij-centr-uchnivskij-molodi-nenc>
61. <https://mon.gov.ua/ua/tag/protidiya-bulingu>
62. www.art-time.at.ua,
63. <http://www.etnodim.com.ua><http://www.art-time.at.ua/>
64. www.ukrreferat.com/index.php?referat=60897
65. <https://ukrvyshyvka.com.ua/a387894-etnichni-trendi-yak.html>

Додаток А

СУЧАСНИЙ ОДЯГ В ЕТНІЧНОМУ СТИЛІ



Додаток Б

ДИЗАЙНЕРСЬКІ РОБОТИ ТРАДИЦІЙНОГО УКРАЇНСЬКОГО ОДЯГУ

